

BARN I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD I FÖRSKOLA OCH FRITIDSHEM, 10 poäng

Children in Need of Special Education, 10 Credit Points / 15 ECTS

LÄRDOK-kod: I1086B

1 BESLUT OCH RIKTLINJER

Kursen är en breddningsspecialisering inom lärarprogrammet. Den omfattar 10 poäng på nivån 1-20 poäng inom ämnena barn- och ungdomsvetenskap och specialpedagogik. Kursen kan också läsas som en fristående kurs. Kursen är avsedd för studenter som vill arbeta med barn från ettårsåldern t o m skolår 3 i grundskolans fritidsverksamhet. Kursansvarig institution är Institutionen för individ, omvärld och lärande. Kursplanen är beslutad av prefekten vid Institutionen för individ, omvärld och lärande 2005-03-02 och fastställd av Nämnden för grundutbildning, forskning och forskarutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm 2005-03-14.

2 FÖRKUNSKAPSKRAV

Antagen till lärarprogrammet samt ha genomfört Grundkurs i specialpedagogik 1-10 poäng eller motsvarande.

För tillträde till kursen som fristående kurs krävs lärar-, förskolläraryrke-, eller fritidspedagogexamen samt Grundkurs i specialpedagogik 1-10 poäng eller motsvarande.

Som motsvarande bedöms specialpedagogisk inriktning i lärarprogrammet, specialläraryrkeexamen, specialpedagogexamen eller antagen till och minst godkänt resultat från specialpedagogiska programmet 1-20 poäng.

3 SYFTE

Kursen syftar till att studenterna utvecklar kunskap och medvetenhet om olika svårigheter som kan finnas i människors liv samt om risk- och skyddsfaktorer. Centralt är att studenterna lär sig kunna se möjligheter för att i läraryrket skapa förutsättningar för att alla barn ska få uppleva trygghet och delaktighet i en gruppgemenskap där svårigheter

kan övervinnas. Kursen ska bidra till insikt om hur den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn och om hur de barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar. Studenten ska utveckla en beredskap att:

- inom förskolans eller fritidshemmets pedagogiska verksamhet med inlevelse och omsorg kunna möta och bistå barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra.
- kunna se, tolka och förstå barns olika uttryckssätt och genom detta ge barnet möjlighet att utveckla sina resurser.
- med strävan efter insikt i föräldrars situation kunna samarbeta med dessa på ett konstruktivt sätt.
- reflektera över egna attityder och förhållningssätt i relation till barn, föräldrar och kollegor i en medvetenhet om sin betydelse för barnens tillit och självförtroende.

4 INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING

I kursen behandlas, ur olika teoretiska och erfarenhetsbaserade perspektiv, såväl barn i psykosociala svårigheter och barn i kris som barn med funktionshinder. Centralt i kursen är reflektion över lärarrollen såsom attityder, förhållningssätt och samarbetsförmågans betydelse, samt etiska frågor i anslutning härtill. Differentialpsykologiska aspekter när det gäller flickors och pojkars utveckling uppmärksammas samt frågor om demokrati och mänskliga rättigheter.

Lärare och studenter ska i samråd konkretisera kursens syften och under kursens gång ges studenterna möjlighet att påverka innehåll och arbetssätt.

Kursen utvärderas dels mellan studenter och lärare, dels elektroniskt.

Kursen består av två moment om vardera 5 poäng.

Moment 1: Barn i psykosociala svårigheter och barn i kris, 5 poäng

- Förskolans och fritidshemmets särskilda stöd i mötet med barn i psykosociala svårigheter och i kris.
 - Föräldrars situation och samarbetet med föräldrarna - ett yrkesmässigt förhållningssätt.
 - Krisreaktioner hos barn och vuxna.
 - Empatiförmåga och olika faktorer främjande/hämmande funktion sett ur individ-grupp- och samhällsperspektiv.
 - Pedagogisk/psykologisk handledning i yrket.
 - Socialtjänstens ansvar och arbete. Sekretess och anmälningsplikt.
- I momentet ingår fältstudier.

Moment 2: Barn med olika funktionshinder, 5 poäng

- Funktionshinder och handikapp.
- Integrering – exkludering.
- Syn på normalitet och avvikelse.
- Förskolans och fritidshemmets särskilda stöd i mötet med barn med olika funktionshinder.
- Samhällets stödåtgärder för barn med funktionshinder.
- Föräldrars situation och samarbetet med föräldrarna - ett yrkesmässigt förhållningssätt.
- Fördjupad reflektion om empatifrågor och om lärarrollen.
I momentet ingår en fördjupningsuppgift och fältstudier.

Undervisning och arbetssätt: föreläsningar, lektioner/litteraturseminarier, gruppövningar, film, diskussion samt fältstudier och fördjupningsuppgift.

Arbete i mindre studiegrupper är ett viktigt inslag i kursen. Alla inslag i kursen är obligatoriska. Vid frånvaro bestäms ersättningsuppgifter i samråd med kursansvarig.

5 EXAMINATION

Kursen examineras skriftligt och muntligt, enskilt och i grupp. I moment 1 ingår en skriftlig enskild examination. I moment 2 ingår ett fördjupningsarbete som genomförs i grupp och som presenteras såväl skriftligt som muntligt.

Som betyg på momenten och på hela kursen används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd. För att få betyget Väl godkänd på hela kursen krävs att minst ett av momenten har betygsatts med Väl godkänd.

Studenter som har godkänts på kursen ska på begäran erhålla kursbevis.

6 KURSLITTERATUR OCH ÖVRIGA LÄROMEDEL

Obligatorisk litteratur

OBS! Litteratur med * används i både moment 1 och moment 2.

Moment 1

Andersson, I. (1999). *Samverkan för barn som behöver: en handbok för lärare*. 2., rev. uppl. Stockholm: HLS. (246s)

Bergqvist, B. (2003). *Gråzonsbarnen i förskolan: hur hittar vi dem och kan vi ge dem stöd?* Magisteruppsats i pedagogik med inriktning mot specialpedagogik, ISSN 1404-9023; 35. Stockholm: Lärarhögskolan. (82s)

- *Bergquist, S. (2003). *Att möta barn i behov av särskilt stöd*. 5., aktualiserade uppl. Stockholm: Liber (248s, varav valda delar, ca 100s)
- Cleve, E. (2002). *En stor och liten är borta: kristerapi med en tvåårig pojke*. Stockholm: Wahlström & Widstrand (231s)
- *Cullberg, J. (1992). *Kris och utveckling*. 3., något rev. uppl. Stockholm: Natur och Kultur. (180s, varav valda delar, ca 100s)
- *Fyhr, G. (2002). *Den "förbjudna" sorgen: om förväntningar och sorg kring det funktionshindrade barnet*. 2., omarb. och utök. uppl. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsa (Sfph). (68s)
- Hammarberg, T. (2003). *Mänskliga rättigheter: konventionen om barnets rättigheter*. Ny rev. uppl. Stockholm: Utrikesdep., Regeringskansliet (60s)
- Kinge, E. (2000). *Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov*. Lund: Studentlitteratur. (131s)
- *Lindelöf Kitching, M. & Magnusson, I. (1996). *Utveckla föräldrasamtalen!* Stockholm: Liber utbildning. Alternativt annat verk på området. (119s)
- Olsson, S. (2001). *Sekretess och anmälningsplikt i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur. (208s, varav valda delar, ca 100s). Alternativt annat verk på området.
- Sundelin Wahlsten, V. (1997). *Utveckling för att överleva: utsatta familjer möter socialtjänst, hälsovård och skola*. Stockholm: Kommentus förlag. (182s)
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur. (146s)

Minst ett skönlitterärt verk på området väljs, antingen någon av nedanstående fyra böcker eller annat eget val:

- Lind, L. (1994). *Den osynliga bördan*. Stockholm: Runa förlag. (231s)
- Karnstedt, T. (1999). *Låtsaskungen*. Stockholm: En bok för alla. (238s)
- Pipping, L. (2004). *Kärlek och stålull: att växa upp med en utvecklingsstörd mamma*. Stockholm: Gothia. (203s)
- Wahlström, G.O. (1997). *Kirre – en bok om att möta, vårda och fostra trasiga barn*. Stockholm: Runa förlag. (276s)

Moment 2

- Alin Åkerman, B., Liljeroth, I. (2000). *Autism, möjligheter och hinder i ett undervisningsperspektiv*. Umeå: SIH Läromedel. (172s). Alternativt annat verk på området.
- Atterström, H., Persson, R. S. (2000). *Brister eller olikheter?: Specialpedagogik på alternativa grundvalar*. Lund: Studentlitteratur. (67s)
- *Bergquist, S. (2003). *Att möta barn i behov av särskilt stöd*. 5., aktualiserade uppl. Stockholm: Liber (248s, varav valda delar, ca 100s).
- Blom, I., Sjöberg, M. (2000). *Leva med språkstörning*. Stockholm: Bilda. (144s)
- Cleve, E. (2000). *Från kaos till sammanhang. Psykoterapi med en pojke som har diagnosen ADHD*. Stockholm: Wahlström & Widstrand. (280s)
- *Cullberg, J. (1992). *Kris och utveckling*. 3., något rev. uppl. Stockholm: Natur och Kultur. (180s, varav valda delar, ca 70s).

*Fyhr, G. (2002). *Den "förbjudna" sorgen: om förväntningar och sorg kring det funktionshindrade barnet*. 2., omarb. och utök. uppl. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsa (Sfph). (68s)

Haug, P. (1998). *Pedagogiskt dilemma: specialundervisning*. Stockholm: Statens skolverk: Liber distribution. (71s)

Kadesjö, B. (2001). *Barn med koncentrationssvårigheter*. 2., aktualiserade uppl. Stockholm: Liber. (279s)

*Lindelöf Kitching, M. & Magnusson, I. (1996). *Utveckla föräldrasamtalen!* Stockholm: Liber utbildning. Alternativt annat verk på området. (119s)

Svenska föreningen för psykisk hälsa: monografiserie nr 45. Bokstavsbarren. Olika perspektiv och metoder att möta och arbeta med barn med diagnoserna MBD/DAMP, ADHD; Aspergers syndrom m.m. En dokumentation från två konferenser i Stockholm, 1998 och 1999. (96s) Alternativt annat verk på området.

Minst ett skönlitterärt verk på området väljs, antingen något av nedanstående förslag eller annat eget val:

Haddon, M. (2004). *The curious incident of the dog in the night-time*. London: Vintage. (271s)

Karnstedt, T. (1996). *Läsfieber: om läsandets lust och vånda*. Stockholm: En bok för alla. (320 s)

Wellros, S. (1995). *En kamp om kunskap: att vara ordblind i ett läs- och skrivsamhälle*. Malmö: Gleerup. (154s)

Ca 300 sidor litteratur tillkommer i samband med ett fördjupningsarbete, samt ingår film vid ett antal gånger under kursen.

Under bägge momenten läses dessutom valda delar ur något verk i utvecklingspsykologi, t ex:

Alin Åkerman, B. (1995). *De första sju åren: en helhetssyn på barns utveckling*. 3., utök. och omarb. utg.. Stockholm: Natur och kultur. (285s)

eller

Hwang, P., Nilsson, B. (2003). *Utvecklingspsykologi*. 2. (omarb.) uppl. Stockholm: Natur och kultur. (279s)